

**В.І. Проскуряков, О.Ю. Дмитраш**  
Національний університет “Львівська політехніка”,  
кафедра дизайну архітектурного середовища

## **СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРИ МІЖВУЗІВСЬКИХ ОБ’ЄКТІВ КУЛЬТУРИ**

© Проскуряков В.І., Дмитраш О.Ю., 2013

**Попередньо комплексно висвітлено світовий досвід проектування університетських культурно-просвітницьких закладів, що дало змогу встановити тенденції формування архітектури та напрям їх діяльності і підтвердило важливість створення таких центрів для розвитку вищої школи в Україні.**

**Ключові слова:** проектування, університетський культурний центр, культурно-просвітницький заклад, принципи типології, міжвузівські об’єкти культури.

**The author studies comprehensively the world experience of designing university cultural and educational institutions. It helps to set the trends shaping architecture and direction of their activity. It confirms the importance of establishing such centers for the development of higher education in Ukraine.**

**Key words:** design, university cultural center, a cultural and educational institution, the principles of typology, interuniversity cultural facilities

### **Постановка проблеми**

Сьогодні, на початку ХХІ століття в час, коли кордони держав і культур починають стиратися, коли довкола панує здебільшого інтернаціональний стиль, починають утворюватися нові загальновідомі полікультурні центри. Європейський простір вже не пошматований кордонами безлічі маленьких країн. Тепер основою стали визначні міста, наукові, спортивні та культурні центри. Серед них знайшли своє місце і університети. Кожен ВНЗ має своє історичне минуле, свої культурні надбання, наукове спрямування, здобутки та досвіт. І дуже важливим аспектом є інтегрованість університету у загальносвітову освітню систему. Саме тому створення культурно-освітніх центрів на базі вищих шкіл стає актуальним питанням у напрямку розвитку кожного з ВНЗ мережі, що створюється з метою наукового прогресу та ідентифікації культури країни. Досвід американських та західноєвропейських університетів дає яскравий приклад для створення аналогів у Центральній та Східній Європі. Університетські культурні центри виконують безліч функцій, що позитивно впливають не лише на імідж ВНЗ, а й держави загалом.

### **Аналіз останніх досліджень та публікацій**

Дослідженням теми проектування вищих навчальних закладів займалася низка українських вчених-архітекторів, а саме: П.А. Солобай [1], В.В. Куцевич [2], Л.М. Ковальський [3], зокрема в Львівській політехніці: П.П. Марев [4], В.І. Проскуряков [5], М.Б. Консулова, Н.А. Консулова [6], Л.О. Шулдан [5], Г.М. Проскурякова [7] та ін. Однак у більшості наукових досліджень мало уваги приділено проектуванню університетських культурно-просвітницьких будівель, вивченню тенденцій їх типологічних ознак та принципів. Усе це свідчить про актуальність цієї теми, тому зумовило вибір напряму дослідження в науковому та практичному аспектах.

### **Постановка завдання**

Публікація присвячена дослідженню тенденцій архітектурної типології будівель університетських культурних центрів та їх проектування.

## Виклад основного матеріалу

Проблеми реформування вітчизняної університетської освіти потребують розроблення нових ідей та впровадження інноваційних підходів до виконання пріоритетних завдань вищої школи – виховання духовної еліти нації, примноження культурного потенціалу, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх спеціалістів. Інтеграційні процеси в Україні актуалізують проблеми входження до європейського мультикультурного простору вищої освіти, створення у вітчизняних університетах толерантного культурного середовища, яке одночасно сприяє збереженню самобутніх національних традицій та надає свободу особистості у виборі культурно-дозвіллевих пріоритетів, а також спонукає студентів до культурної активності та творчого саморозвитку.

Необхідність створення на теренах України університетських центрів культури зумовлена такими чинниками:

- потреба української держави у вихованні висококультурної та гармонійно розвиненої студентської молоді;
- необхідність залучення університетської молоді до євроінтеграційних соціокультурних процесів у контексті інтернаціональної вищої освіти та недосконалості нинішніх організаційних засад студентського дозвілля;
- збереження національної культури в умовах багатокультурності та етнічної різноманітності національного середовища.

Міжнародна співпраця є невід’ємною частиною діяльності університетських культурних центрів, спрямованої на інтеграцію університету до європейського та світового загальноосвітнього простору. В сучасних світових університетських культурних центрах проводяться заходи щодо розвитку співпраці з відомими університетами, організаціями, асоціаціями, агентствами, фондами й установами, а також реалізуються міжнародні культурні проекти, здійснюється спільна науково-дослідна діяльність, організовуються науково-практичні конференції, семінари і круглі столи. Такі об’єкти є сполучною ланкою між університетами Європи та всього світу.

Основна мета – встановлення і розвиток університетських, міжнародних та міжуніверситетських зв’язків, налагодження роботи із різноманітними організаціями, поліпшення іміджу університету, а також адаптація до європейських та світових стандартів.

Головне завдання культурного центру – створення умов для розвитку співпраці між ВНЗ у університеті та його організація. Відповідно до цього такий центр :

- Координує і здійснює обмін інформацією, встановлює зв’язок із іноземними освітніми, науковими і культурними інституціями, професорами і лекторами.
- Інформує підрозділи університету про міжнародні освітні організації, програми, фонди, а також про участь студентів, науковців, молодих спеціалістів у конкурсах на здобуття стипендій та грантів.
- Здійснює прийом офіційних іноземних делегацій та окремих фахівців.
- Веде координаційну роботу в межах проектів, що виконуються в університеті, підтримує контакти з фондами та місіями.

Пріоритетні напрями діяльності центрів щодо співпраці між ВНЗ.

Основними напрямами міжуніверситетської та міжнародної діяльності культурного центру є:

- Входження університету до міжнародних освітніх організацій.
- Укладання двосторонніх та багатосторонніх договорів з вищими навчальними закладами.
- Налагодження і ефективне підтримання постійних робочих контактів із закордонними університетами, представниками міжнародних організацій.
- Реалізація сумісних з іноземними колегами проектів із актуальних наукових та культурних проблем.
- Налагодження ефективного обміну викладачами і студентами з метою підвищення їх професійного рівня.
- Організація та участь у міжнародних проектах (конференціях, виставках, школах, семінарах, стипендіальних програмах тощо).
- Проведення виховної та культурно-просвітницької роботи зі студентською молоддю та працівниками університету, залучення талановитих людей до роботи у творчих колективах, організація дозвілля всього колективу університету.

Аналіз світового досвіду проектування та будівництва університетських і міжуніверситетських об'єктів показав, що одними з найкращих серед них є:

### **Державний університет Клівленда. Студентський центр**

В межах кампусу університету Клівленда, що в штаті Огайо США, в 2010 р. завершили будівництво нового університетського студентського центру. Автором проекту будівлі були Gwathmay Siegel & Associates Architects (Design Architects) з Braun & Steidl Architects. Загальна площа – 452640 м. кв. Новий студентський центр Державного університету Клівленда став центром громадського життя для університету та «вітальнею» для студентів. Центр призначений для студентської культурної діяльності. Функціонально будівля поділяється на студентські офіси, кімнати відпочинку, залу громадського харчування, зали, призначені для роздрібної торгівлі, конференц-зали та великий поліфункціональний простір [9] (рис. 1).



*Рис. 1. Архітектурне вирішення зовнішнього вигляду університетського центру в Клівленді, США*

### **Університетський центр Коледжу суспільних наук міста Лансінг**

Коледж суспільних наук розміщений у місті Лансінг, що у штаті Мічиган США. Університетський центр цього ВНЗ збудований у 2007 р., загальною площею 121360 м кв., складається з двох частин – нової будівлі площею 72160 м кв. та реконструйованої будівлі бібліотеки (рис. 5). Будівля розташована на розі двох вулиць в північно-західній частині кампуса і лише частково займає стару центральну частину (рис. 6). На майбутнє вільний простір біля центру планують забудувати, проте нині це парк.

Мета університетського центру – залучити якомога більше університетів до співпраці. Будівля проектувалась з можливістю розширення, адже це важливо, тому що потреба зростає. Вартість проекту 11 мільйонів доларів [8] (рис. 2).



*Рис. 2. Архітектурна композиція університетського центру в місті Лансінг (США)*

### Студентський культурний центр Університету Мемфіса, штат Мемфіс (США)

Нова споруда, що розмістилася в самому серці найбільшого міського кампуса Мемфіса, слугує студентським центром для більш ніж 23000 студентів університету. Авторами проекту стали студія Haizlip та Fisher & Arnold. Будівля загальною площею 557600 м кв. поділена на три поверхи. Запроектований атриум дає можливість відвідувачам цілий день насолоджуватися природним освітленням, що робить приміщення затишними та приємними.

Університетський центр виконує чимало функцій. Тут розташувалися офіси студентських організацій, ресторан, бальний зал, театральний зал на 350 місць, конференц-зали, кімнати відпочинку, цілодобові комп'ютерні лабораторії та відкриті тераси. Будівництво закінчилося у 2009 р. [10] (рис. 3).



Рис. 3. Архітектурна композиція університетського центру в місті Мемфіс (США)

### Висновки

Вища освіта в Європі має давню історію і традиції. Саме тут створено перші технічні й гуманітарні школи, інженерні інститути, і саме в них здійснювалися грандіозні відкриття, які змінили уявлення та сприйняття людством світу, окреслили нові горизонти та дали нові можливості.

Розвиток сучасної науки та техніки вимагає від спеціалістів різних галузей високого рівня знань. Тому університети усього світу повинні постійно оновлювати свої освітні програми, обмінюватися досвідом, знаннями та інноваційними розробками. Така співпраця дасть змогу створити загальноєвропейську мережу ВНЗ.

Окрім об'єктів культури ВНЗ – театрів, бібліотек, виставок, універсальних центрів, музеїв тощо важливим є і формування і міжуніверситетських об'єктів культури. Призначення таких об'єктів (наприклад культурних центрів) полягає у процесі інтеграції усіх ВНЗ у загальноосвітню систему освіти. Тут відбуватимуться різноманітні конференції, конгреси, мистецькі виставки, студентські конкурси, лекції, тренінги тощо. Створення таких об'єктів культури дасть доступ студентам і науково-педагогічному складу університетів до передових досягнень європейського та світового співтовариства, дозволить обмінюватися досвідом і застосовувати на практиці здобуті знання.

1. Солобай П.А. Проблемы реконструкции материальной базы вузов г. Харькова // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті. – 2003. – Вип. 1–2. – С.218–220.
2. Куцєвич В.В. Структурна модель нормування культурно-дозвіллевих та культових будівель // Перспективні напрямки проектування громадських будівель: зб. наук. пр. – К.: ЗНДП. – 2004. – С. 26–30.
3. Ковальський Л.М. Архітектура проектування висотних будинків: навч. посіб. / Л.М. Ковальський, Г.В. Кузьміна, Г.Л. Ковальська; за доп. ред. Л.М. Ковальського. – Запоріжжя: Привоз Принт, 2012. – 125 с.
4. Марєв П.П. Принципы формирования учебных корпусов общетехнических факультетов политехнических институтов с гибкой планировкой: автореф. – М., 1986.
5. Проскураков В.І. Шулдан Л.О., Архітектурні засоби енергозаощаджування під час проектування шкільних будівель для малих сіл України. – Львів, 2007.
6. Проскураков В.І. Творчий внесок викладачів львівської архітектурної школи у формування архітектури Львова у 60–80 рр. ХХ ст.. – Львів, 2006.
7. Проскуракова Г.М. Размещение межвузовских культурных центров в городе // Вісник ЛНУ «Резерви прогресса». – № 173. – С.154.
8. Студентський центр коледжу суспільних наук міста Лансінг. – <http://develop.metrolansing.com/?p=46>.
9. Університетський центр Клівленда [www.archdaily.com/1693/cleveland-state-university-center/](http://www.archdaily.com/1693/cleveland-state-university-center/).
10. Університетський центр міста Мемфіс. – <http://blog.haizlipstudio.com/> – Режим доступу: <http://saweb.memphis.edu/uc/newuc/NewUC.htm/>.